

PROBLEMA CREȘTERII ECONOMICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Vadim MACARI,
dr., conferențiar cercetător, IEFS
Ilie LUPU,
doctorand, IEFS

Abstract. Après démembrement de l'Union Soviétique en 1991, déclaration de indépendance, la Moldova a été impliquée dans un processus complexe de transition à partir des perspectives multiples. Sur le plan interne de la s'est engagée dans une transissions en trois dimension – vers un système politique fonde sur des valeurs démocratique, vers un Etat indépendant et l'économie de marche.

Le déclin économique de la République Moldova a eu des causes communes avec d'autres pays en transition, ainsi que des causes particulières. Parmi les causes communes, les principales ont été: a) la réduction de la demande finale à la suite de la dissolution des liens économiques du cadre des anciens Conseils d'Aide Economique Réciproque et de l'Union Soviétique; b) libéralisation des prix et du commerce externe dans les conditions d'importantes différences initiales entre les prix internes et externes; c) la réduction des investiments d'Etat; d) les effets de la « désorganisation » et du manque de coordination dans les processus de réforme, quand les vieilles structures se décomposaient, et l'apparition de celles nouvelles se déroulaient chaotiquement; e) les phénomènes d'hyperinflation; f) l'export ténèbres du capital, les dilapidations des ressources d'investissement et de crédit d'Etat dans les condition de échec de la discipline financière et du droit fiscale etc.

En Moldova, ont eu lieu de graves échecs dans le cadre de privatisation, de réorganisations et la restriction des entreprises, qui a cause, dans la plupart des cas, leur inefficience économique.

Locul important în procesul de planificare strategică le aparține tendințelor de dezvoltare și creșterea economică. Tendința (sau trendul) reprezintă o mișcare pe termen lung, de fond sau structurală, a unei serii economice. Această mișcare este în mod tradițional prezentată prin forme analitice simple: polinominale, logaritmice, exponențiale, ciclice sau logistice. Astfel, trendul ca tendință generală constituie rezultatul acțiunii unor factori legați de esența mecanismului de dezvoltare a fenomenului și are caracter de evoluție „în medie” [1,2]. Determinarea trendului are drept scop delimitarea elementului stabil în evoluția fenomenului sau a traiectoriei evolutive, care s-ar fi înregistrat dacă nu ar fi intervenit factorii de timp oscilatoriu și accidental. Astfel, trendul este un mod de măsurare a dezvoltării și a creșterii economice.

Dezvoltarea reprezintă o categorie desemnând o mișcare complexă, orientată, cu caracter ireversibil, desfășurată în ansamblu și în final pe o linie ascendentă, de la inferior la superior, de la vechi la nou. Ea se realizează ca o succesiune nesfârșită a schimbărilor, acumulărilor cantitative și a transformărilor calitative, a evoluției și revoluției, a regresului și progresului, care alcătuiește laturi, aspecte inseparabile ale aceluiași proces, aflându-se într-o unitate indisolubilă. [3,4].

Creșterea și dezvoltarea se deosebesc radical având diferit sens. Creșterea poate avea loc împreună cu dezvoltarea sau în lipsa ei. În majoritatea cazurilor creșterea înseamnă majorarea dimensiunilor sau numărului obiectelor.

Creșterea poate fi definită, drept majorarea perioadei îndelungate, a unui indicator de dimensiune, produsului global în termeni reali. Conceptul de creștere, desemnează totalitatea transformărilor tehnice, sociale și culturale care însoțesc creșterea producției.

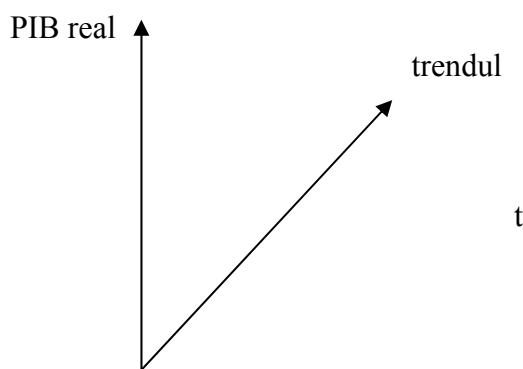
Noțiunea de creștere economică a fost introdusă în anul 1939 de către economistul englez Harrod. Dar o teorie propriu-zisă a creșterii economice începe să se dezvolte din anul 1960 sub impulsul modelelor de creștere economică [9].

Studiile efectuate demonstrează că majoritatea savanților economiști tratează conceptul de creștere economică drept o evoluție a vieții economice, o majorare a PIB, o majorare a volumului de producere a mărfurilor, o majorare a volumului și o perfecționare a calității producției publice, niște schimbări calitative a PIB, o acumulare de bunuri, o mărire durabilă a populației și a producției pe locuitor, obținerea unui spor important de produs național, o tendință de spor a PIB [10, 11, 12, 13, 14].

Prin conceptul de creștere economică se subînțelege ca o majorare și schimbare optimală sau schimbare pozitivă continuă a indicatorilor ce caracterizează nivelul de dezvoltare a economiei naționale. Către acești indicatori se referă:

- a) indicatori instrumentali: rata dobânzii, deficitul bugetar.
- b) indicatori de pilotaj: soldul balanței comerciale, rata creșterii masei monetare, rata de schimb (cursul valutar), rezerva valutară, rata acumulării (economisiri)
- c) indicatori de obiective: creșterea economică (ritmul creșterii PIB pe locuitor), rata inflației, rata șomajului

Creșterea economică poate fi interpretată în modul următor: (figura 1)

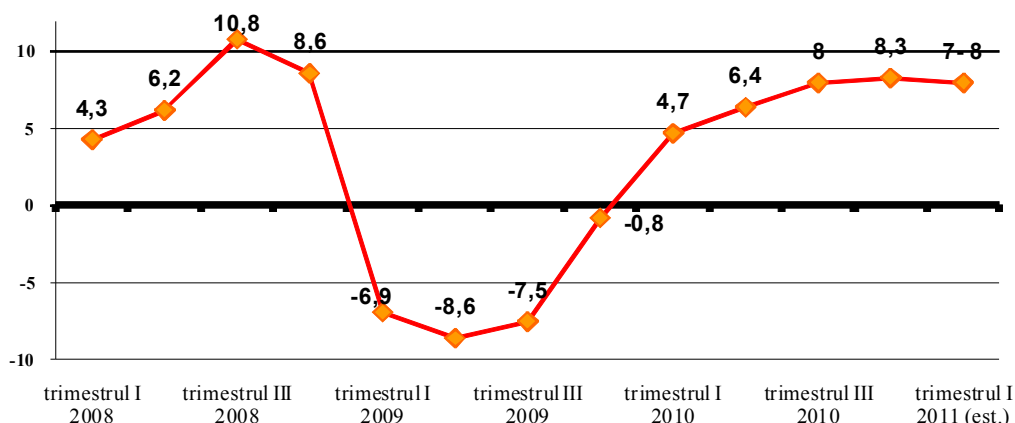
Figura 1. Interpretarea grafică a creșterii economice

Sursa: „Economia politică”, vol.II, Nechița V., ed.Porto-Franco, Galați,1992, p.367

În prezent, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru alte țări ce se află în curs de dezvoltare, se cer așa schimbări calitative în politicile economice, ca ele să stimuleze creșterea economică, fiindcă principiul de bază în dirijarea economiei sună în modul următor „... dacă treburile merg rău, atunci trebuie de schimbat cursul, iar dacă merg bine, orientarea primită trebuie dezvoltată mai departe.”[14]

Trendul creșterii economice indică numai tendința, direcția mișcării economiei. În realitate economia se dezvoltă neuniform, prin cicluri, prin abateri permanente de la trend, prin descreștere și creștere. (figura 2).

Conform datelor Departamentului de Statistică a Republicii Moldova, și după cum se vede din figura 2, în anul 2010 produsul intern brut (PIB) în valoare nominală de 71849 milioane lei, prețuri curente de piață, a fost în creștere, în termeni reali, cu 6,9% față de anul 2009 și cu 64,8% față de anul 2000.

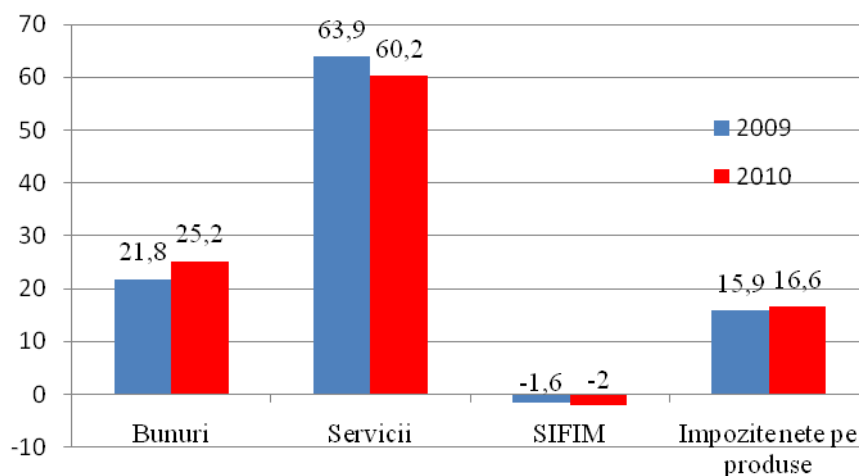

Figura 2. Produsul intern brut, în % față de perioada respectivă a anului precedent

Sursa: elaborat în baza datelor www.statistica.md

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de servicii s-a majorat comparativ cu anul precedent cu 6,2%, contribuind cu 4,0% la sporirea produsului intern brut. Creșterea a fost condiționată, în special, de majorarea valorii adăugate brute din transporturi și comunicații (cu 11,0%), urmată de creșterea valorii adăugate brute din comerț cu ridicata și cu amănuntul (cu 8,9%), din construcții (cu 7,3%) și din „alte activități de servicii” (cu 3,5%).

Contribuția sectorului de servicii la formarea produsului intern brut s-a diminuat de la 63,9% în anul 2009 la 60,2% în anul 2010. (figura 3)

Figura 3. Structura produsului intern brut, %

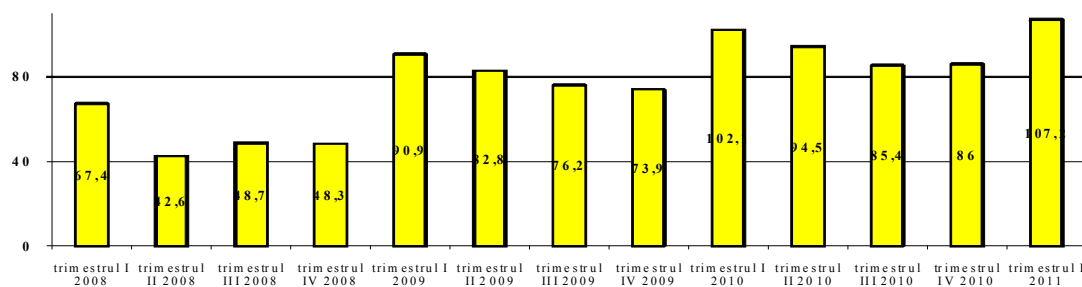
Sursa: elaborat în baza datelor www.statistica.md

Analiza problematicii creșterii economice impune precizarea a două noțiuni derivate: creșterea economică pe cale extensivă și intensivă.

Creșterea economică pe cale extensivă are loc din contul majorării capitalului (mijloacelor fixe), forței de muncă și mijloacelor circulante. În acest caz randamentul acestor trei factori nu se schimbă, adică eficiența producției în dinamică rămâne la același nivel, asigurând unele majorări cantitative ale indicatorilor economici.

Numărul șomerilor estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii (BIM) în trimestrul I al anului 2011 a fost de circa 107,2 mii, fiind cu 5,1 mii mai mare față de trimestrul I al anului 2010. Șomajul a afectat într-o proporție mai mare

bărbații – 64,3% din numărul total de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 54,7%.

Figura 4. Șomeri (conform BIM), mii persoane

Sursa: elaborat în baza datelor Biroului Internațional al Muncii

Rata șomajului la nivel de țară a fost de 9,4%, fiind în creștere cu 0,3 p.p. față de trimestrul I al anului 2010. Disparități semnificative s-au înregistrat între rata șomajului la bărbați – 11,9% și la femei – 6,9%, în mediul urban – 10% față de mediul rural – 8,8%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 19,2%, cu 1,8 p.p. mai mică față de trimestrul I al anului 2010. În categoria de vârstă 15-29 ani acest indicator a fost de 16,5%.

Creșterea economică pe cale extensivă presupune existența în țară a forței de muncă și resurselor naturale în așa proporții încât să asigure creșterea pe scară largă a economiei naționale. O astfel de cale de creștere economică nu este însoțită de progresul tehnico-științific și cere majorarea permanentă a factorilor de producție la o unitate de creștere economică.

Creșterea economică pe cale intensivă are loc în baza implementării tehnicii și tehnologiilor moderne, perfecționării calificării lucrătorilor, modificării utilizării factorilor de producție, schimbărilor structurale în economie, modificarea organizării și creșterea intensivă a muncii. Astfel, creșterea economică pe cale intensivă se bazează pe amplificarea potențialului științifico-creativ, inovațiile tehnologice, activizarea factorilor organizatorico-structurali, deoarece sistemul mondial economic și social a intrat într-o perioadă de dezvoltare bazată pe cunoștințe.

Concluzii

Creșterea economică este un concept complex, abordat în moduri mai mult sau mai puțin diferite de școlile și curentele economice. Odată cu evoluarea gândirii economice, a evoluat și abordarea și interpretarea creșterii economice, noile tendințe reliefând importanța și rolul calității resurselor umane, a tehnologiilor, a cadrului instituțional în realizarea creșterii economice.

Noua economie europeană, care este caracteristică stadiului actual de dezvoltare, este o economie informațională, ce se sprijină pe tehnologia informațională, iar politicile de reglementare a pieței sunt fundamentale pentru o creștere economică susținută.

Noua economie pune în valoare resurse neconvenționale greu epuizabile cum sunt potențialul de cunoaștere și capacitatea de inovare a capitalului uman. În acest sens procesul de dezvoltare a Republicii Moldova ar trebui să fie orientat spre următorii piloni de creștere economică:

- ✓ promovarea mai intensă a exporturilor;
- ✓ dezvoltarea sectorului real al economiei, inclusiv prin atragerea investițiilor străine directe în economia națională;
- ✓ asigurarea stabilității financiare prin menținerea ratei inflației la nivel redus și stabilității cursului de schimb;
- ✓ creșterea nivelului de trai al populației etc.

Bibliografie

1. Claude Jessua. Christian Labrousse, Daniel Vitry, „Dicționar de științe economice”, editura ARC, Chișinău 2006, p.888
2. Constantin Anghelache, „Statistica generală”, Editura Economică, București 1990, p.138
3. Nechița V., „Economia politică”, vol.II, ed.Porto-Franco, Galați'1992, p.367
4. М. И. Бухалко, „Внутрифирменное планирование”, И з. ИНФРА-М 2000, с.75
5. Акофф Р.Л., „Планирование будущеао корпорации” Изд. Проаресс 1985, с.63
6. „Direcțiile principale ale dezvoltării socio-economice a Republicii Moldova pe termen lung. I-a Conferință Științifică Internațională. Creșterea economică în condițiile internaționalizării”, Chișinău 2006, p.45
7. „Evoluția economiei agriculturii Republicii Moldova: reflecții, probleme, mecanisme”, Chișinău 2007, p.30
8. Al-dru Tobă, A.Malai, Daniel Tobă, „Teorie economică generală”, Chișinău 2001, p.220
9. Ломакін А.К., „Мироаая Экономика. Учебник”, Тнити 2003, с.315-316
10. „Аосударстаенное реăулироăание рыночной экономики”, Экономика 2001, с.161
11. Сэмелсон П., Нордхаус У., „Экономика”, Москва 2000, с.570
12. Дааьдоа А.Т., „Факторы роста американской экономики. Экономика. Политика. Культура”, Москва 2006, с.4
13. „Осноаы экономической теории” Куликоа Л.М., „Финансы и статистика”, Москва 2007, с.227
14. Denize Flenzat, „Economie contemporaine. Croissance, crise et strategies economique” Presses Universitaires de France, ed.II 1984, p.23